

ИНСТИТУТ ЗА НУКЛЕАРНЕ НАУКЕ
ИНСТИТУТ ОД НАЦИОНАЛНОГ ЗНАЧАЈА ЗА РЕПУБЛИКУ СРБИЈУ
УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ

"ВИНЧА"

Бр. 011-3/2021-000

06.05. 20 21 год.

11001 БЕОГРАД-ВИНЧА, П.П.522

Тел. (011) 3408101

**ПРАВИЛНИК
О РАДИЈАЦИОНОЈ И НУКЛЕАРНОЈ СИГУРНОСТИ И
БЕЗБЕДНОСТИ ИНСТИТУТА „ВИНЧА“**

Винча, 2021.

На основу члана 36. Статута Института за нуклеарне науке „Винча“ и члана 63. став 1. тачка 7) Закона о науци и истраживањима (Сл. Гл. Републике Србије 49/2019), директор Института за нуклеарне науке „Винча“ – Института од националног значаја за Републику Србију – Универзитета у Београду, ул. Мике Петровића Аласа бр. 12-14, Београд – Винча (у даљем тексту: Институт), дана 06.05.2021. године доноси

ПРАВИЛНИК О РАДИЈАЦИОНОЈ И НУКЛЕАРНОЈ СИГУРНОСТИ И БЕЗБЕДНОСТИ ИНСТИТУТА „ВИНЧА“

УВОДНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1

Радијациона и нуклеарна сигурност и безбедност је регулисана Законом о радијационој и нуклеарној сигурности и безбедности (у даљем тексту Закон) и пратећим прописима, и у складу је са другим прописима Републике Србије, међународним стандардима и принципима заштите од јонизујућег зрачења.

За вршење регулаторних послова и надзора над обављањем радијационих делатности и нуклеарних активности уређених Законом и пратећим актима надлежан је Директорат за радијациону и нуклеарну сигурност и безбедност Србије (у даљем тексту Директорат).

Овим Правилником се уређују права, обавезе и одговорности запослених и других лица у Институту, у циљу обезбеђивања заштите изложених радника и других појединаца, становништва, радне и животне средине од штетног утицаја јонизујућег зрачења, односно ради обезбеђивања њихове сигурности и безбедности, у складу са Законом и пратећим прописима, наведеним у Прилогу 1 овог Правилника.

Члан 2

Појмови и изрази који се користе у тексту овог Правилника преузети су из Закона.

Запослени у Институту се, зависно од делатности Института коју обављају, сврставају у две категорије: изложени радници (или професионално изложена лица) и становништво.

Изложени радници су лица запослена у Институту која обављају радијационе делатности, као и спољни радници, односно лица која нису запослена у Институту али обављају радијационе делатности у оквиру одобрења Института.

У категорију становништва спадају запослени у Институту који не обављају радијационе делатности и појединци који учествују у одговору на ванредни догађај, лица ангажована на пословима ремедијације, лица на обуци, лица на школовању, радници изложени радону на радном месту и посетиоци.

Заједнички круг, радна и животна средина

Члан 3

Заједнички круг је ограђени простор у коме се налазе објекти Института и објекти Јавног предузећа „Нуклеарни објекти Србије“ (у даљем тексту: Јавно предузеће). (Прилог 122.).

Под појмом радна средина подразумева се простор у коме се обављају делатности Института.

Под појмом животна средина, подразумева се простор у коме се не обављају делатности Института, али на који ове делатности могу имати утицај.

I РАДИЈАЦИОНЕ ДЕЛАТНОСТИ

Члан 4

Радијациона делатност је свака активност са изворима јонизујућих зрачења која може довести до повећања нивоа излагања јонизујућим зрачењима изложених радника (професионално изложених лица) и становништва; односно: производња, прерада, руковање, употреба, одлагање, складиштење, транспорт, увоз, извоз, и трајно одлагање радиоактивног материјала.

Радијационе делатности се према ризику по здравље изложених радника и појединаца, становништво и животну средину, као и према врсти активности која се обавља, разврставају у категорије ниског, умереног и високог ризика.

Намера обављања радијационе делатности

Члан 5

Организациона јединица Института (у даљем тексту ОЈ) која има намеру обављања нове радијационе делатности, дужна је да Директору Института (у даљем тексту Директор) упути захтев са образложењем о оправданости обављања делатности, тако да корист од те делатности надмашује штетност по здравље, коју та делатност може изазвати узимајући у обзир друштвене, економске и друге релевантне факторе.

Члан 6

Институт је дужан да, пре почетка обављања нове делатности у некој од ОЈ, пријави Директорату намеру обављања делатности која укључује изворе зрачења, природни радиоактивни материјал који доводи до излагања радника или становништва, које не може да се занемари са становишта заштите од зрачења, и коришћење нуклеарног материјала у нуклеарне сврхе.

Одобрења за обављање радијационих делатности

Члан 7

За обављање радијационих делатности се прибавља одобрење Директората, на основу испуњености услова предвиђених Законом и пратећим прописима.

За прибављање одобрења Директората, на основу поднетог захтева за издавање одобрења, са приложеном документацијом о испуњењу свих прописаних услова, Директорат може издати Решење о регистрацији, за обављање радијационе делатности ниског ризика, са неограниченим трајањем, Решење о издавању лиценце за обављање делатности умереног ризика са трајањем 10 година или Решење о издавању лиценце за обављање делатности високог ризика, са трајањем 5 година.

Решења којима Директорат одобрава обављање делатности промета извора зрачења и транспорта опасне робе класе 7 ADR/RID/ADN (радиоактивне материје) издају се на период од 3 године за све три категорије ризика.

Пријављене делатности могу бити изузете од обавезе прибављања одобрења под одређеним условима.

Радијационе делатности у Институту

Прибављање одобрења

Члан 8

У поступку прибављања одобрења за обављање одређене радијационе делатности, Институт упућује захтев Директорату, са одредницом ОЈ која намерава обављање одређене делатности, уз приложену документацију којом се доказује испуњеност свих прописаних услова. Захтев потписују Директор и руководилац ОЈ.

ОЈ која намерава обављање радијационе делатности је дужна да обезбеди документацију која се прилаже уз захтев за добијање датог одобрења.

Извештај о сигурности и Програм заштите од зрачења, су део документације из става 2 овог члана које израђује носилац овлашћења Директората за израду Извештаја о сигурности и Програма заштите од зрачења.

Извештај о сигурности

Члан 9

Извештај о сигурности садржи:

- 1) опис делатности;
- 2) опис и карактеристике простора, постројења, локације и сваког другог места на коме се делатност обавља;
- 3) услове и ограничења за обављање делатности;
- 4) анализу сигурности обављања делатности у редовним околностима и у случају одступања која укључују и ванредни догађај као и анализу потенцијалних узрока одступања;
- 5) процену могућих ванредних догађаја и мера за њихово спречавање, ублажавање као и санацију у случају ванредног догађаја.

Извештај о сигурности се редовно мења и допуњава у складу са променама које могу настати током обављања делатности, те се увек односи на тренутни статус обављања дате делатности.

Програм заштите од зрачења

Члан 10

Програм заштите од зрачења садржи:

- 1) расподелу одговорности на све нивое руковођења приликом професионалног излагања;
- 2) обележавање контролираних и надгледаних зона;
- 3) успостављање правила за запослена лица и контролу њиховог рада;
- 4) успостављање индивидуалног мониторинга изложених радника и мониторинга радне средине, укључујући набавку, калибрацију и одржавање уређаја за заштиту од зрачења;
- 5) систем за евидентирање и обавештавање о свим неопходним информацијама;
- 6) програме обуке и тренинга о природи опасности, мерама заштите и мерама радијационе и нуклеарне сигурности и безбедности;
- 7) методе и рокове за периодични преглед и ревизију програма заштите од зрачења;
- 8) планове који се примењују у случају ванредних догађаја;
- 9) програм здравственог надзора;
- 10) захтеве за спровођење и осигурање контроле квалитета.

Члан 11

ОЈ у којој се обавља одобрена радијациона делатност, дужна је да поступа у потпуности у складу са Извештајем о сигурности, Програмом заштите од зрачења и другим доказима о испуњености прописаних услова, на основу којих је прибављено одобрење Директората.

Директор о свакој промени испуњености услова на основу којих је прибављено одобрење обавештва Директорат у прописаном року.

Процена нивоа излагања

Члан 12

Границе излагања јонизујућем зрачењу, врсте, начин и временски интервали мерења ради процене нивоа излагања изложених радника и становништва и вођење и чување одговарајућих евиденција детаљније су регулисани прописима из Прилога 1.

Лице одговорно за заштиту од јонизујућег зрачења

Члан 13

Директор, на предлог руководиоца ОЈ, која обавља радијациону делатност, именује за дату делатност: Лице одговорно за заштиту од зрачења, које испуњава прописане услове у погледу стручности и оспособљености за спровођење мера заштите од зрачења.

Лице одговорно за заштиту од јонизујућег зрачења дужно је да:

- 1) обезбеђује да се делатности спроводе у складу са прописима, правилима и процедурама;
- 2) контролише спровођење програма мониторинга радне средине;
- 3) води евиденције извора зрачења;
- 4) спроводи периодичну контролу система сигурности и упозорења;
- 5) контролише спровођење програма индивидуалног мониторинга изложених радника;
- 6) контролише спровођење програма здравственог надзора изложених радника;
- 7) обавештава новозапослена лица о прописима, правилима и процедурама заштите од зрачења и мерама предострожности које се предузимају;
- 8) учествује у припреми радних процедура;
- 9) успоставља процедуре у вези са спровођењем мера заштите од зрачења;
- 10) израђује извештаје о спровођењу мера заштите од зрачења;
- 11) учествује у успостављању система за спречавање, спремност за одговор и одговор на ванредне догађаје;
- 12) обезбеђује обучавање и обавештавање изложених радника;
- 13) сарађује са стручњаком за заштиту од јонизујућег зрачења;
- 14) обавља и друге послове у вези са спровођењем мера заштите од зрачења.

Одговорност носиоца одобрења

Члан 14

Примарну одговорност за обављање радијационе делатности имају одговорна лица носиоца лиценце, односно Директор и руководиоца ОЈ, која обавља радијациону делатност за коју је прибављена лиценца.

ОЈ која обавља радијациону делатност, дужна је да за изложене раднике и друге појединце, обезбеди:

- 1) процену ризика од излагања јонизујућем зрачењу;
- 2) оптимизацију мера заштите од зрачења у свим радним условима;
- 3) класификацију изложених радника;
- 4) мониторинг радне средине и индивидуални мониторинг када је то потребно;
- 5) здравствени надзор;
- 6) обучавање и оспособљавање;
- 7) обавештавање у складу са чланом 78 Закона.

II ПОСЛОВИ ЗАШТИТЕ ОД ЗРАЧЕЊА

Члан 15

Послови заштите од зрачења су:

- 1) мониторинг радиоактивности или поједина испитивања у оквиру мониторинга;
- 2) мерење ради процене нивоа излагања јонизујућем зрачењу изложених радника и других појединаца и становништва;
- 3) деконтаминација радне и животне средине;
- 4) деконтаминација лица;
- 5) уклањање напуштених извора зрачења;
- 6) израда извештаја о сигурности и програма заштите од зрачења;
- 7) обучавање и оспособљавање изложених радника и лица одговорних за спровођење мера радијационе сигурности и
- 8) испитивање параметара извора зрачења за потребе контроле квалитета мера заштите од јонизујућег зрачења.

Овлашћења за обављање послова заштите од зрачења

Члан 16

За обављање послова заштите од зрачења наведених у члану 17 овог Правилника, прибављају се овлашћења од Директората, на основу доказа о испуњавању прописаних услова.

Прибављање овлашћења

Члан 17

У поступку прибављања овлашћења, Институт упућује захтев Директорату, са одредницом која ОЈ намерава обављање одређеног посла заштите од зрачења, уз

приложено документацију којом се доказује испуњеност свих прописаних услова. Захтев потписују Директор и руководилац ОЈ.

ОЈ која намерава обављање посла заштите од зрачења је дужна да обезбеди прописану документацију која се прилаже уз захтев за добијање предметног овлашћења.

Члан 18

Институт је носилац више овлашћења за обављање послова заштите од зрачења, које обављају ОЈ, како је наведено у Прилогу 2 Правилника.

Обавезе носиоца овлашћења

Члан 19

ОЈ која обавља одређени посао заштите од зрачења дужна је да тај посао обавља у потпуности у складу са овлашћењем Директората.

О свакој промени Директор обавештава Директорат у прописаном року.

Члан 20

ОЈ која обавља посао заштите од зрачења по прибављеном овлашћењу, може обављати тај посао за друге ОЈ, као и за друга правна лица.

III КОМИСИЈА И ИМЕНОВАНА ЛИЦА

Комисија за радијациону и нуклеарну сигурност и безбедност

Члан 21

У складу са Статутом Института, образује се Комисија за радијациону и нуклеарну сигурност и безбедност Института (у даљем тексту Комисија) као стручно радно тело Института.

Задатак Комисије је разматрање питања из области радијационе и нуклеарне сигурности и безбедности у Институту са циљем:

- да се обезбеди заштита запослених и свих других лица у Институту, становништва и животне средине од штетног дејства јонизујућег зрачења,
- да се унапреде процедуре, воде евиденције везане за заштиту од јонизујућег зрачења и подигне степен сигурносне и безбедносне културе,
- да се обезбеди одвијање радијационих делатности у Институту уз адекватну примену мера радијационе сигурности и безбедности у складу са националним прописима и међународним стандардима,

- да се обезбеди испуњавање обавеза Института у складу са националним прописима и међународним обавезама Републике Србије.

Члан 22

Комисија иницира и израђује нацрте аката из области радијационе и нуклеарне сигурности и безбедности који ће бити примењивани у Институту.

Комисија обавља и друге послове у складу са својим Пословником о раду и општим актима Института.

Чланови Комисије

Члан 23

Директор именује председника, и чланове Комисије, који морају бити лица са стручним знањима и искуством у појединим областима радијационе и нуклеарне сигурности и безбедности.

Централне евиденције

Члан 24

Комисија води централне евиденције Института у области радијационе и нуклеарне сигурности и безбедности и координира ове активности са руководиоцима ОЈ и осталим службама Института.

Члан 25

ОЈ која обавља радијационе делатности има обавезу достављања података значајних за централне евиденције Комисији.

Руководиоци ОЈ су у обавези да одреде контакт особу за комуникацију са Комисијом у вези централних евиденција као и у вези питања и обавеза Института у области радијационе и нуклеарне сигурности и безбедности.

Члан 26

Подаци које ОЈ са прибављеним одобрењем за обављање радијационе делатности доставља Комисији ради вођења централних евиденција су:

- контакт подаци лица одговорних за заштиту од јонизујућег зрачења у ОЈ,
- списак извора јонизујућег зрачења са основним карактеристикама,
- планови објеката ОЈ са обележеним локацијама извора јонизујућег зрачења,
- планови деловања у случају ванредних догађаја са изворима јонизујућег зрачења или радиоактивним материјалом у ОЈ,
- планови безбедности за делатности високог ризика у ОЈ,

- подаци о уносу-износу извора јонизујућег зрачења и радиоактивних материјала,
- други подаци на захтев Комисије.

Члан 27

Подаци из претходног члана су саставни део централних евиденција Института и могу се користити при изради планова деловања у случају ванредних догађаја, планова заштите од пожара, планова безбедности и других аката од значаја за радијациону и нуклеарну сигурност и безбедност Института.

Члан 28

ОЈ које обављају радијационе делатности или послове заштите од зрачења су у обавези да о свакој промени која има или може имати значајан утицај на радијациону сигурност и безбедност у Институту, обавештавају о томе Директора, Лице одговорно за заштиту од зрачења Института и Комисију.

Директор је дужан да, по пријему обавештења од ОЈ, о истом обавести Директорат.

Евиденција нуклеарних материјала

Члан 29

Институт је дужан да води евиденцију нуклеарног материјала на основу Споразума између Социјалистичке Федеративне Републике Југославије и Међународне агенције за атомску енергију (МААЕ) о примени гаранција у вези са Уговором о неширењу нуклеарног оружја (Сл.л.СФРЈ 67/73) (у даљем тексту: „*safeguards*“ споразум).

Члан 30

Евиденција и пријављивање нуклеарног материјала се врши у складу са прописима из Прилога 1 и Процедуром за контролу и евиденцију нуклеарних материјала у Институту (Прилог 1-22.).

Лице одговорно за евиденцију нуклеарних материјала

Члан 31

Директор именује Лице одговорно за евиденцију нуклеарног материјала по зонама материјалних биланса у Институту, које врши контролу и вођење евиденције нуклеарних материјала, извештава Директорат, обезбеђује услове за инспекцијски надзор МААЕ а обавља и друге послове са тим у вези.

Члан 32

Редовни инспекцијски надзор и контрола нуклеарног материјала у Институту се одвија једном годишње („*safeguards*“ инспекција) и врше је инспектори МААЕ у

присуству представника Директората и Лица одговорног за евиденцију нуклеарног материјала по зонама материјалних биланса у Институту.

Инспекцијски надзор се одвија по Процедури за спровођење годишњег инспекцијског надзора нуклеарног материјала од стране МААЕ (Прилог 1-22.).

Члан 33

Руководиоци ОЈ су дужни да Лицу одговорном за евиденцију нуклеарног материјала по зонама материјалних биланса у Институту, доставе податке о нуклеарним материјалима који се налазе у ОЈ, односно о свим изменама насталим од пријављивања.

Додатни протокол

Члан 34

Институт је дужан да води евиденцију о активностима, посебној опреми и ненуклеарном материјалу повезаним са нуклеарним горивним циклусом на основу Закона о потврђивању додатног протокола између Републике Србије и МААЕ уз Споразум између Социјалистичке Федеративне Републике Југославије и МААЕ о примени гаранција у вези са уговором о неширењу нуклеарног оружја (Сл.гл. РС – Међународни уговори“ 10/2018) (у даљем тексту Додатни протокол)

Ова евиденција се ажурира на годишњем нивоу и доставља Директорату до краја првог тромесечја за претходну календарску годину или се доставља информација да нема промена.

Лице одговорно за имплементацију Додатног протокола

Члан 35

Директор именује Лице одговорно за имплементацију Додатног протокола у Институту, које врши евидентирање и контролу над активностима, посебном опремом и ненуклеарним материјалима повезаним са нуклеарним горивним циклусом, извештава Директорат и обезбеђује услове за инспекцијски надзор.

Евиденција и пријављивање материјала се врши у складу са Процедуром за евидентирање и контролу над активностима, посебном опремом и ненуклеарним материјалима повезаним са нуклеарним горивним циклусом у Институту (Прилог 1-22.).

Члан 36

Руководиоци ОЈ, су дужни да Лицу одговорном за имплементацију Додатног протокола, доставе тражене податке, односно измене и допуне тих података, до краја текуће године.

Члан 37

Инспекцијски надзор над имплементацијом Додатног протокола у Институту врше представници МААЕ, уз претходну најаву која мора бити дужа од 24 сата, или током „safeguards“ инспекције када може бити најављена најмање два сата пре реализације.

Инспекцијски надзор се обавља по Процедуре за спровођење инспекцијског надзора по Додатном протоколу (Прилог 1.22).

Члан 38

При обављању својих задатака, Лице одговорно за евиденцију нуклеарног материјала и Лице одговорно за имплементацију Додатног протокола остварују пуну сарадњу са члановима Комисије, руководиоцима ОЈ, именованим Лицима за одбрану и безбедност, Центром Оператива Института и ОЈ које обављају послове заштите од зрачења, а који су дужни да правовремено доставе све потребне податке и обезбеде подршку током извођења инспекцијског надзора МААЕ по питању обавеза Института.

Члан 39

Лице одговорно за евиденцију нуклеарног материјала и Лице одговорно за имплементацију Додатног протокола остварују пуну сарадњу са представницима Директората, Инспекторима МААЕ и других међународних организација по свим питањима у вези евиденције и контроле нуклеарног материјала, као и имплементације Додатног протокола.

Лице одговорно за заштиту од јонизујућег зрачења Института

Члан 40

Директор Института именује Лице одговорно за заштиту од јонизујућег зрачења Института, које има неопходно знање и искуство у области радијационе и нуклеарне сигурности и безбедности.

Лице одговорно за заштиту од јонизујућег зрачења Института је дужно да:

- надзире спровођење мера заштите од јонизујућег зрачења у Институту,
- координира рад лица или служби одговорних за спровођење мера заштите од зрачења у ОЈ које обављају радијационе делатности и послове заштите од зрачења,
- учествује у припреми докумената и интерних процедура у вези са заштитом од јонизујућег зрачења у Институту,
- обавља и друге послове у вези са заштитом од зрачења у Институту, по налогу Директора.

Члан 41

Лице одговорно за заштиту од јонизујућег зрачења Института пружа стручну помоћ и упутства ОЈ у вези организовања система заштите од зрачења и припреме за инспекцијски надзор Директората, а по потреби и присуствује том надзору.

Лице из става 1 овог члана у оквиру својих задужења, остварује пуну сарадњу са другим именованим лицима у Институту, представницима Јавног предузећа, Директората, и представницима међународних организација.

IV РАДИЈАЦИОНА БЕЗБЕДНОСТ

Члан 42

Радијациона и нуклеарна безбедност је спречавање, откривање и одговор на случајеве крађе, саботаже, неовлашћеног приступа, илегалног транспорта, злоупотребе или других кривичних дела која укључују изворе јонизујућег зрачења или радиоактивни материјал као и повезана постројења и делатности.

Мере безбедности обухватају детекцију могућег безбедносног догађаја, успостављање одговора у циљу брзог и ефикасног лоцирања несталих извора зрачења и њиховог стављања под контролу и мере за сузбијање могућих последица саботаже или другог злонамерног коришћења извора зрачења.

Радијациона и нуклеарна безбедност у Институту

Члан 43

Радијациона безбедност је део интегралног система безбедности Института, који омогућава надзор над објектима ОЈ у којима се обављају радијационе делатности као и над другим објектима у којима се налазе извори зрачења или радиоактивни материјали.

ОЈ које обављају радијационе делатности обезбеђују стални надзор над изворима зрачења и радиоактивним материјалом, укључујући и радиоактивни отпад, као и контролисан приступ објектима и просторијама са изворима зрачења или радиоактивним материјалом.

ОЈ су у обавези да, у сарадњи са одговарајућим службама Института, редовно одржавају системе физичко-техничке заштите и стално унапређују мере безбедности извора јонизујућих зрачења и повезаних објеката укључујући и безбедносне процедуре у оквиру интегралног система безбедности Института.

Планови безбедности

Члан 44

ОЈ која обавља радијациону делатност (изузев делатности у вези са генераторима извора зрачења) је дужна да поседује План безбедности, којим се, на основу процене ризика, дефинишу обим, циљеви и мере безбедности за објекте и локалитет на коме се обавља дата радијациона делатност, у складу са прописима из Прилога 1.

Члан 45

План безбедности неопходно садржи:

- 1) опис мера безбедности;
- 2) пројекат система физичко - техничке заштите;
- 3) опис подручја, постројења и других објеката у том подручју и штићеног материјала уз приложену категоризацију материјала;
- 4) листу интерних докумената који се односе на безбедност;
- 5) лица одговорна за безбедност;
- 6) план деловања у случају безбедносног догађаја;
- 7) начин и план оцењивања ефикасности система безбедности.

План безбедности мора бити усаглашен са прописима који регулишу област безбедности, као и са интерним актима Института.

Члан 46

Нацрт Плана безбедности за обављање радијационе делатности, израђује ОЈ у којој се та делатност обавља у сарадњи са Лицем за одбрану и безбедност Института

Након прибављања сагласности МУПа, Директор доноси План безбедности .

Контрола уноса и износа извора јонизујућег зрачења и радиоактивних материјала

Члан 47

Контрола уношења и изношења извора јонизујућег зрачења и радиоактивних материјала у/из заједничког круга се врши на основу безбедносног протокола који је усаглашен са Јавним предузећем и одобрен од стране Директората (Прилог 1-22.). Формулар из Прилога се предаје на капији Института и мора бити оверен и потписан од стране извршилаца из ОЈ која врши транспорт радиоактивног материјала.

Наведеним протоколом се обезбеђује вођење евиденције о свим изворима јонизујућег зрачења и радиоактивним материјалима који се дневно уносе или износе из Института и о њиховим одредиштима.

Члан 48

Руководиоци ОЈ одређују једно или више лица која уносе податке у базу АЛТО по упутству из Прилога 1-22., у року од 48 сати након обављеног уноса/износа и одговорни су за тачност унетих података.

Лица која уносе податке у базу АЛТО потписују Изјаву о поверљивости података.

Поред руководиоца ОЈ, приступ унетим подацима има члан Комисије задужен за вођење централних евиденција и Лице одговорно за заштиту од јонизујућег зрачења Института.

Поступање у случају догађаја који могу утицати на безбедност

Члан 49

У случају непредвиђених догађаја у заједничком кругу Института, који могу утицати на безбедност извора јонизујућег зрачења или радиоактивног материјала, поступа се у складу са Плановима безбедности ОЈ и интерним процедурама Института.

У случају крађе, саботаже или губитка радиоактивног или нуклеарног материјала, руководиоца ОЈ је дужан да о догађају и могућим последицама неодложно обавести Директора, Лице одговорно за безбедност и одбрану и Лице одговорно за заштиту од јонизујућег зрачења Института, који о догађају обавештавају Директорат и друге државне органе у складу са процедурама које су успостављене у Институту.

V ТРАНСПОРТ РАДИОАКТИВНИХ МАТЕРИЈА

Члан 50

Транспорт опасне робе класе 7 ADR/RID/ADN (у даљем тексту: транспорт радиоактивних материја) може обављати ОЈ по прибављеном одобрењу Института за обављање те радијационе делатности, уз дозволу за обављање појединачног или вишекратног транспорта, која важи уз одобрење.

Члан 51

Директор и Руководилац ОЈ која обавља транспорт радиоактивних материја су примарно одговорни да се транспорт спроводи у складу са наводима у одобрењу и дозволи за транспорт и са прописима који уређују транспорт опасне робе у друмском саобраћају. (Прилог 1.).

ОЈ из става 1 овог члана може да обавља послове транспорта радиоактивних материја и у заједничком кругу, самостално или ангажовањем спољних радника, сходно одобрењу.

Саветник за безбедност за транспорт опасне робе

Члан 52

Директор ангажује једног или више лица за Саветнике за безбедност транспорта опасне робе (у даљем тексту Саветник), који поседују одговарајући сертификат надлежног државног органа и обезбеђују примену прописа у транспорту радиоактивног материјала у складу са одељком 1.8.3 ADR/RID/ADN Закона о транспорту опасне робе и пратећим прописима (Прилог 1.).

Саветник за безбедност транспорта опасне робе врши класификацију радиоактивног материјала и припрема Обавештење о транспорту и план кретања (итинерер).

Учесници у транспорту

Члан 53

Пријем и предаја радиоактивног материјала, који је предмет транспорта, укључујући и радиоактивни отпад, се врше само између субјеката који су носиоци одговарајућих одобрења Директората.

Члан 54

За обављање транспорта радиоактивних материја, ОЈ је дужна да припреми прописану документацију која прати пошиљку:

- 1) отпремни документ;
- 2) писана упутства;
- 3) транспортна документа;
- 4) писана упутства за поступање приликом несреће и незгода које могу настати током транспорта.

Члан 55

Транспорт опасне робе класе 7 могу вршити само лица која поседују сертификат ADR за возача.

Члан 56

За транспорт се могу користити само транспортне јединице (возила) за које је прибављено мишљење о испуњености прописаних услова за транспорт радиоактивног материјала.

Транспортна јединица из става 1 овог члана мора бити опремљена, противпожарно обезбеђена и обележена у складу са прописима.

Мере безбедности при транспорту

Члан 57

Сваки транспорт подразумева основни ниво безбедности а уколико је потребно, Саветник утврђује повећани ниво безбедности и, у складу са тим, додатне безбедносне мере.

Возач који превози радиоактивне материје мора да има у возилу додатно Упутство за поступање у случају незгоде, са јасним корацима и контакт-подацима особа, које у случају незгоде одмах обавештава о ванредној ситуацији.

VI ИСЛУЖЕНИ ИЗВОРИ И РАДИОАКТИВНИ ОТПАД

Ислужени извори

Члан 58

Ислужени извори су затворени радиоактивни извори који се више не користе или се не намеравају користити за делатности за које је прибављено одобрење, али и даље захтевају сигурно управљање.

Члан 59

Носилац одобрења за обављање делатности са затвореним извором зрачења декларацијом проглашава затворени извор зрачења ислуженим и дужан је да предузме све неопходне мере да врати извор испоручиоцу. У случају да враћање извора испоручиоцу није могуће, ислужени извор може да се рециклира, пренесе на другог носиоца одобрења или преда у складиште Јавног предузећа.

Декларацију као и одлуку о даљем начину поступања са ислуженим извором, неопходно је доставити Директорату у прописаном року. Ислужени извор након проглашења може се чувати у спремишту у периоду не дужем од годину дана након чега се мора предати у складиште Јавног предузећа.

Члан 60

ОЈ би требало да процене крај корисног периода употребе извора зрачења у одобреној делатности, како би се на време обезбедила средства за даље поступање са ислуженим изворима и онемогућило њихово дуже задржавање у објектима Института.

Радиоактивни отпад

Члан 61

Радиоактивни отпад (РАО) је радиоактивни материјал у гасовитом, течном или чврстом стању чија даља употреба није планирана ни предвиђена.

Управљање РАО су активности складиштења, обраде и одлагања РАО, изузев транспорта РАО ван локалитета. Управљање РАО у Републици Србији обавља Јавно предузеће у складу са лиценцом прибављеном од Директората.

Члан 62

Институт са Јавним предузећем склапа Споразум, којим се потврђује обавеза и утврђују услови складиштења РАО и ислужених извора који су чувани у спремишту до годину дана, у складишту Јавног предузећа.

Директор и руководилац ОЈ која обавља радијациону делатност у оквиру које настаје РАО, одговорни су за сигурно и безбедно управљање РАО до његове предаје у складиште Јавног предузећа, постројење за обраду или прераду или постројење за одлагање РАО, и чување одговарајућих евиденција.

Прикупљање и чување РАО

Члан 63

Институт односно ОЈ која обавља одобрену радијациону делатност током које се генерише РАО, је дужна да приликом сакупљања РАО изврши његово раздвајање према начину и месту настанка, типу и категорији РАО, и да у складу са својим могућностима изврши карактеризацију РАО пре предаје Јавном предузећу, како би се обезбедиле информације о физичким, механичким, хемијским и биолошким својствима у циљу сигурног и безбедног управљања.

Члан 64

РАО настао у оквиру обављања радијационе делатности, ОЈ може привремено, до годину дана, да чува у свом спремишту до ослобађања истог од регулаторне контроле или до предаје Јавном предузећу.

Ослобађање РАО од регулаторне контроле је могуће после обраде или периода чувања и складиштења, само уз прибављену сагласност Директората.

Радиоактивни материјал ван регулаторне контроле

Члан 65

Радиоактивни или нуклеарни материјал ван регулаторне контроле јесте било који материјал над којим је регулаторна контрола прекинута из било ког разлога, није успешно остварена или није ни успостављена.

Радиоактивни материјали, извори јонизујућег зрачења ван регулаторне контроле, и контаминација заостала из претходних нуклеарних и радијационих активности

Института, представљају ситуацију постојећег излагања односно потенцијални сигурносни и безбедносни ризик.

Члан 66

У случају сазнања о постојању радиоактивног материјала или извора јонизујућег зрачења ван регулаторне контроле, или контаминације из претходних активности Института, запослени је дужан да о томе информише руководиоца ОЈ и Лице одговорно за заштиту од јонизујућег зрачења Института.

Руководилац ОЈ је дужан да организује обележавање локације и обављање радиолошких мерења ради идентификације и карактеризације материјала, а по потреби и деконтамијацију радне и животне средине. Поменуте послове обављају носиоци одговарајућих овлашћења .

Лице одговорно за заштиту од зрачења Института је дужно да евидентира нађени материјал и о томе обавести Комисију, која предлаже даље кораке како би се материјал увео под регулаторну контролу.

VII ВАНРЕДНИ ДОГАЂАЈИ

Члан 67

Ванредни догађај је било који неочекивани догађај који може да доведе до излагања појединца изнад одобрених нивоа излагања укључујући и догађаје који могу да доведу до случајног и непланираног излагања и могу да имају последице значајне са аспекта радијационе и нуклеарне сигурности и/или безбедности.

Извештај о сигурности носиоца одобрења садржи процену могућих ванредних догађаја и мера за њихово спречавање, ублажавање као и санацију стања у случају ванредног догађаја, а Програм заштите од зрачења садржи и планове који се примењују у случају ванредних догађаја.

Носилац лиценце за обављање радијационе делатности израђује План за деловање у случају ванредног догађаја за објекте у којима се обавља радијациона делатност као и за локалитет. План се израђује у складу са Планом за деловање у случају нуклеарне или радиолошке ситуације и пратећим упутствима и процедурама које прописује Директорат (Прилог 1).

Припрема и одговор на ванредне догађаје

Члан 68

Институт, у сарадњи са стручним службама Института, периодично организује вежбе којима се проверава спремност и увежбава припремљеност запослених за правовремено реаговање у случају ванредних догађаја.

Члан 69

ОЈ које обављају послове заштите од зрачења су у обавези да ангажују све потребне ресурсе у одговору на ванредни догађај који укључује изворе зрачења и радиоактивни материјал било да тај догађај потиче из ОЈ Института, из Јавног предузећа или је међународног карактера.

Члан 70

Институт је у обавези да планира, обезбеди и редовно допуњава најмање 5 комплета резервне личне заштитне опреме (Прилог 1-22.) и 5 електронских дозиметара који су намењени за случајеве ванредних догађаја, као и током извођења инспекцијских надзора Директората и МААЕ.

Комплекти личне заштитне опреме и електронски дозиметри чувају се у ОЈ које обављају послове заштите од зрачења и могу је користити само овлашћена стручна лица искључиво у ситуацијама наведеним у ставу 1 овог члана.

Управљање ванредним ситуацијама

Члан 71

Нуклеарна или радиолошка ванредна ситуација јесте ситуација која може да настане као последица ванредног догађаја или другог неочекиваног догађаја, људске грешке, отказа опреме и друге неправилности, укључујући и злонамерно дело, који укључују изворе зрачења и захтевају брзо деловање.

Управљање нуклеарним или радиолошким ванредним ситуацијама врши се у складу са законом којим се уређују ванредне ситуације и уредбом која прописује поступање у случају акцидента (Прилог 1).

Члан 72

У случају ванредног радиолошког догађаја који настане у ОЈ које обављају одобрене радијационе делатности, управљање ванредним ситуацијама се врши према плановима из Извештаја сигурности и Програма заштите од зрачења, који садрже упутства о поступању у предвиђеним ванредним ситуацијама, и усаглашени су са интерним актима Института који уређују сигурност и безбедност.

Члан 73

У случају ванредног радиолошког или нуклеарног догађаја који се није десио у Институту а који може имати утицаја на запослене, радну и животну средину у заједничком кругу Института, управљање ванредним ситуацијама се врши у складу са националним Планом за деловање у случају акцидента (Уредба у Прилогу 1) и подразумева правовремено међусобно обавештавање и координацију одговора.

ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 74

За сва питања која нису регулисана овим Правилником, примењују се директно одредбе Закона о радијационој сугурности и безбедности (Сл.Гл. РС 19/18) и пратећи прописи донети на основу тога Закона, као и други прописи Републике Србије којима је уређена ова материја, међународни стандарди и принципи заштите од јонизујућег зрачења.

Члан 75

Овај Правилник доноси Директор.

Измене и допуне овог Правилника врше се на исти начин и по поступку по коме је и донет.

Члан 76

Овај Правилник ступа на снагу осмог дана од дана његовог доношења и објављивања на огласној табли и интернет страници Института.

Ступањем на снагу овог Правилника престаје да важи и да се примењује Правилник о заштити од јонизујућих зрачења у Институту за нуклеарне науке „Винча“ бр. 1.ZJZ.000.01 од 16.11.2006. године, као и све одредбе општих аката Института које су у супротности са одредбама овог Правилника.

ДИРЕКТОР ИНСТИТУТА „ВИНЧА“

Снежана Пајовић
Проф. др Снежана Пајовић

Објављено на огласној табли и интранет страници Института „Винча“ дана 06.05.2021. године.

Потврђује: *Св. Стојичић*

Сања Баранац Стојичић, самостални стручни сарадник људских ресурса

Прилог 1. Листа прописа и процедура

1. Закон о радијационој и нуклеарној сигурности и безбедности (Сл. гл. РС бр. 95/18 и Сл. гл. РС бр. 10/19)
2. Уредба о мерама безбедности нуклеарних објеката и нуклеарних материјала (Сл. гл. РС 39/14, од 9.4.2014.)
3. Уредба о утврђивању плана за деловање у случају акцидента (Сл. гл. РС 30/2018)
4. Правилник о условима за категоризацију радијационих делатности (Сл. гл. РС 94/19 од 27.12.2019)
5. Правилник о управљању радиоактивним отпадом (Сл. гл. РС 60/11 од 16.08.2011)
6. Правилник о начину вођења евиденције о нуклеарним материјалима (Сл. гл. РС 27/11 од 20.04.2011)
7. Правилник о условима за прибављање овлашћења за вршење послова заштите од јонизујућих зрачења (Сл. гл. РС 101/16 од 16.12.2016.) са актима о примени прописа
8. Правилник о евиденцији о извршеним пословима из области заштите од јонизујућих зрачења (Сл. гл. РС 17/11 од 15.03.2011)
9. Правилник о утврђивању програма за допунско обучавање и оспособљавање професионално изложених лица и лица одговорних за спровођење мера заштите од јонизујућих зрачења (Сл. гл. РС 31/11 од 09.05.2011)
10. Правилник о пријављивању и евидентирању извора јонизујућих зрачења (Сл. гл. РС 25/11 и Сл. гл. РС 50/18)
11. Правилник о условима за добијање лиценце за обављање радијационе делатности (Сл. гл. РС 61/11, Сл. гл. РС 101/16, и Сл. гл. РС 50/18)
12. Правилник о границама излагања јонизујућим зрачењима и мерењима ради процене нивоа излагања јонизујућим зрачењима (Сл. гл. РС 86/11 и Сл. гл. РС 50/18)
13. Правилник о евиденцији о изворима јонизујућих зрачења, професионално изложеним лицима, о изложености пацијената јонизујућим зрачењима и радиоактивном отпаду (Сл. Гл. РС 97/11 од 21.12.2011)
14. Правилник о границама садржаја радионуклида у води за пиће, животним намирницама, сточној храни, лековима, предметима опште употребе, грађевинском материјалу и другој роби која се ставља у промет („Службени гласник РС“, бр.36 од 10.05.2018.године)
15. Правилник о границама радиоактивне контаминације лица, радне и животне средине и начину спровођења деконтаминације (Сл. гл. РС 38/11 од 31.05.2011)
16. Правилник о мониторингу радиоактивности (Сл. Гл. РС 97/11 од 21.12.2011)

17. Правилник о утврђивању програма систематског испитивања радиоактивности у животној средини (Сл. гл. РС 100/10 од 28.12.2010)
18. Правилник о контроли радиоактивности робе приликом увоза, извоза и транзита (Сл. гл. РС 86/19 од 6.12.2019 и 90/19- исправка од 20.12.2019.)
19. Правилник о контроли радиоактивности роба при увозу, извозу и транзиту (Сл. гл. РС 44/11 од 17.06.2011)
20. Правилник о утврђивању програма за правовремену најаву акцидента (Сл. гл. РС 70/11 од 23.09.2011)
21. Закон о транспорту опасне робе (Сл. ГлРС, бр. 104/2016, 83/2018, 95/2018, 10/2019)
22. Процедуре у области радијационе и нуклеарне сигурности и безбедности у Институту “Винча”

Прилог 2. Листа одобрења и овлашћења Института “Винча”

Одобрења (лиценце) за обављање радијационих делатности и Овлашћења за обављање послова заштите од зрачења, која су Институту Винча издата од стране Директората за радијациону и нуклеарну сигурност и безбедност Србије, са периодом важења.

Подаци су добијени од руководиоца ОЈ, ажурирани 29.12.2020.године.

Табела 1. Одобрења

Одобрења (лиценце) за обављање радијационих делатности						
ОЈ Института	Радијациона делатност	Категорија ризика	Број решења, датум	Важи до	Лице одговорно за заштиту од зрачења или контакт особа	
Лабораторија за физику (010)	Лиценца за коришћење јонских извора у научно- истраживачком раду	Умерен и ризик	532-01- 286/201 9-03 12.09.20 19.	12.09.20 29.	Иван Трајић	
Лабораторија за нуклеарну и плазма физику (011)	Лиценца за коришћење затворених јонизујућих области научно- истраживачког рада	Ниски ризик	532-01- 00107/2 014-01 18. 12. 2014.	17. 12. 2019. поднет захтев за регистра цију	Др Валентин Ивановски	
Лабораторија за теоријску физику и физику	Регистрација за употребу уређаја изворима зрачења у	Ниски ризик	532-01- 775/201 9-03	није временски	Др Јован Блануша	

кондензован ог стања (020)	научно- истраживачком раду			23.10.20 19.	ограниче на	
Лабораториј а за радијациону хемију и физику "ГАМА" (030)	Лиценца за коришћење затворених извора зрачења у индустрији за потребе индустријске стерилизације	за *		532-01- 00954/2 017-02 28.5.201 8.	*27.5.20 23.	Др Драгана Јованов ић
Центар за перманентно образовање (064)	Регистрација за коришћење затворених извора зрачења у образовању	за	Ниски ризик	532-01- 00463/2 020-03 31.07.20 20.	није временс ки ограниче на	Зорица Обрадо вић
	Лиценца за коришћење отворених извора зрачења у образовању	за	Умерен и ризик	532-01- 463/202 0-03 31.07.20 20.	31.07.20 30.	
Лабораториј е за радиоизотоп е (070)	Лиценца за производњу и рад са отвореним изворима зрачења (класе I, II и III) и затвореним изворима зрачења	за *		532-01- 00351/2 017-02 19.06.20 17.	*18.6.20 22.	Ђорђе Петров ић
	Лиценца за промет – набавка, продаја, увоз, извоз и транзит генератора јонизујућих зрачења и радиоактивног материјала са складиштењем.	за *		532-01- 00350/2 017-02 23.06.20 17	*22.6.20 22.	

	Регистрација за Ниски транспорт опасне ризик робе класе 7 АДР/РИД/ААНД(рад иоактивне материје)	532-01- 253/201 9-03 10.04.20 19.	Три године	
Лабораторија за заштиту од зрачења и заштиту животне средине (100)	Лиценца за рад са отвореним изворима зрачења (класе I и II), затвореним изворима зрачења и уређајима који производе јонизујућа зрачења	* 532-01 - 00659 /2017 - 02 од 3.10.201 7.	*02.10.2 022.	Др Мирјан а Раденко вић
	Лиценца за обављање послова сервисирања, демонтирања, чишћења, привременог чувања и деконтаминације јонизујућих детектора дима	* 532-01- 00662/2 017-02 од 05.12.20 17.	*04.12.2 022.	
	Регистрација за Ниски транспорт опасне ризик робе класе 7 АДР/РИД/ААНД (радиоактивне материје)	532-01- 284/201 9-03 од 29.05.20 19.	три године	
Центар за спољнотрговински промет (240)	Регистрација за Ниски промет извора ризик зрачења и то: генератора зрачења са складиштењем и радиоактивних извора без складиштења	532-01- 00258/2 020-03 17.06.20 20.	три године	Мирјан а Хамза

Лиценца за промет извора категорије III, IV, V са складиштењем	Умерен и ризик са	532-01-252/2020-03	18.06.2020.	три године
Лиценца за промет извора категорије I, II са складиштењем	Високи ризик	532-01-257/2020-03	18.06.2020.	три године
Регистрација за транспорт робе	за опасне ризик	Ниски ризик	532-01-00002/2019-01	три године
			04.01.2019.	

*На основу чл.246. Закона о радијационој и нуклеарној сигурности и безбедности, носиоци лиценци настављају са радом по одредбама Закона о заштити од јонизујућих зрачења и о нуклеарној сигурности до истека периода важења лиценце а најдуже до 31. децембра 2021. године.

Табела 2. Овлашћења

Овлашћења за обављање послова заштите од зрачења				
ОЈ Института	Врста овлашћења	Број решења/ датум	*Важи до	Одговорно лице или контакт особа
Лабораторија за хемијску динамику и перманентно образовање (060)	Послови за садржаја у води и животним намирницама, сточној храни, ђубривима, предметима	мерења радионуклида за пиће, вештачким лековима, опште	О2-6/2017 од 19.07.2017. 532-01-00646/2017-02	*18.07.2022 Др Љиљана Јанковић Мандић

	употребе, грађевинском материјалу, рудама, металним производима примарног облика, минералним сировинама, секундарним сировинама и другој роби-1.1. Гамаспектрометријска испитивања			
	Поједина испитивања у оквиру мониторинга – Гамаспектрометријска испитивања	01-7/2017 од 19.07.2017. 532-01- 00644/2017 -02	*01.08.2022	
	Поједина испитивања у оквиру мониторинга – Мерење јачине амбијенталног еквивалента дозе	01-8/2017 од 19.07.2017. 532-01- 00645/2017 -02	*01.08.2022	
Центар за перманентно образовање (064)	Допунско обучавање и оспособљавање професионално изложених лица и лица одговорних за спровођење мера заштите од јонизујућих зрачења	532-01- 00428/2017 -02 04.07.2017.	*03.07.2022	Др Зорица Обрадовић
Лабораторија за заштиту од зрачења и заштиту животне средине (100)	Поједина испитивања у оквиру мониторинга: 1.1. Мерење јачине амбијенталног еквивалента дозе; 1.2. Мерење амбијенталног еквивалента дозе Н*(10);	01-4/2017. од 13.06.2017.	*12.06.2022	Др Славко Димовић

- 1.3.
Гамаспектрометријс
ка испитивања;
1.4. Испитивање
укупне алфа и
укупне бета
активности;
1.5. Испитивање
стронцијума-90
1.6. Испитивање
концентрације
радона

Поједина испитивања у оквиру мониторинга - од
Испитивање трицијума

О1-3/2018	*14.06.2023
15.06.2018.	

Послови мерења садржаја радионуклида у води за пиће, животним намирницама, сточној храни, вештачким ђубривима, лековима, предметима опште употребе, грађевинском материјалу, рудама, металним производима примарног облика, минералним сировимана, секундарним сировинама и другој роби

О2-4/2017.	*12.06.2022
13.06.2017	

- 1.2.
Гамаспектрометријс
ка испитивања;
2.2. Испитивање
укупне алфа и
укупне бета
активности;
2.3. Испитивање
стронцијума-90

2.4. Испитивање
концентрације
радона

2. Послови мерења садржаја радионуклида у води за пиће, животним намирницама, сточној храни, вештачким ђубривима, лековима, предметима опште употребе, грађевинском материјалу, рудама, металним производима примарног облика, минералним сировимана, секундарним сировинама и другој роби- Испитивање трицијума	О2-2/2018 од 15.06.2018.	*14.06.2023
3. Пројектовање мера радијационе сигурности и безбедности	О4-3/2017 од 09.06.2017.	*08.06.2022

Мерења ради процене
нивоа излагања од
јонизујућим зрачењима 29.06.2017.

професионално
изложених лица,
пацијената и
становништва:

4.1. Мерења ради
процене излагања
спољашњим зрачењима
– мерења јачине
амбијенталног

О5-3/2017 *28.06.2022

еквивалента дозе
јонизујућих зрачења;

4.2. Мерења ради
процене излагања
спољашњим зрачењима
– мерења личних
еквивалената дозе
Hr(10) и Hr(0.07);

4.3. Мерења ради
процене унутрашњег
излагања услед
уношења радионуклида
у организам – Мерења
према Решењу о
овлашћењу

5. Деконтаминација радне и животне средине	О8-1/2017 од 25.07.2017	*24.07.2022 .
--	-------------------------------	------------------

6. Мерења ради контроле система управљања квалитетом мера заштите од јонизујућих зрачења у примени рентген апарата (рендген- апарати за индиректно просветљавање, индиректно снимање, мамографију, опште директно снимање и стоматологију)	О7-1/2017 од 29.06.2017	*28.06.2022 .
--	-------------------------------	------------------

*На основу чл.245 Закона о радијационој и нуклеарној сигурности и безбедности, носиоци овлашћења настављају са радом по одредбама Закона о заштити од јонизујућих зрачења и о нуклеарној сигурности до истека периода важења овлашћења а најдуже до 31. децембра 2021. Године.